ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 66. У Новом Саду, у четвртак 10. (22.) јуна 1893. Год. IX.

СРПСКА ПРЕСТОЛНА БЕСЕДА.

Ми смо у прошломе броју саопштили престолну беседу, којом је краљ Србије Александар I. отворио српску народну скупштину. После нагле промене 1. априла, то је први државни акт, с којим млади краљ излази пред свој народ.

Престолна беседа, којом се у једној уставној земљи отвара парламенат није никакво *лично дело* владаочево; то је *државни акт* и кроз уста владаочева, који је неприкосновен, говори уставна влада, која и за то носи одговорност. С тога се и престолна беседа у свима земљама критикује. А и саме странке у парламенту дају израза своме мишљењу о престолној беседи и то бива обично на тај начин, *да свака странка за себе сиреми нацрт адресе, као одговор на престолну беседу.* Такав је парламентаран обичај, који се одомаћио у свима земљама.

Престолна беседа може бити двојака. Или се у њој разлаже програм владин, у ком ће се правцу кретати будући рад парламента, или је без сваке политичке боје, обична поздравна беседа.

Прва престолна беседа краља Александра није ни једно ни друго. *Та је престолна беседа јединствена у своме роду; нема примера у уставним земљама, да се такве престолне беседе држе.* У њој нема ништа, што би могло значити, да је неки програм владин, а опет зато није обичан акт учтивости.

Наравно и у Србији за ову престолну беседу носи одговорност радикална влада. Све да формално и није тако, она би носила одговорност и онда, кад би престолна беседа био личан акт владаочев, јер је краљ млад, те га ова влада тако рећи уводи у јавни живот.

Српска престолна беседа чини најнепријатнији утисак. Онај министар, који је ову беседу написао, мора да се забунио. Хтео је да пише уводни чланак за „Одјек,“ па се помео, и написао престолну беседу. Та престолна беседа је оштра критика прошлих догађаја; то је оптужба против опозиције; то је полемика круне против круне. А тако се у свету никад не ради. Владалац у уставној земљи прима програм скупштинске већине, јер се у њему налази израз воље народне; али то увек бива с неког вишег гледишта. Владалац се не изједначује с једном странком, јер њему треба да су све миле, као што и све странке треба њега да поштују. Вали партајске борбе не могу запљускивати престо. У свима променама, трзавицама, борбама престо треба да остане сигурна тачка, јер се у владаоцу оличава државно начело, које је стално, вечно и не подлежи страначком експериментисању.

Шта ли видимо у српској престолној беседи? На оштар начин критикује се рад пређашњег намесништва. Ми нити смо позвани, нити вољни да бранимо држање прошлог намесништва, јер смо рад намесништва и ми донекле осуђивали. Али намесништво је било — заступник круне, па бар у престолној беседи не може се критиковати држање тог намесништва. Круна не може критиковати рад свог претходника, иначе подсеца грану на којој сама стоји. Владалац може променити рад свог претходника, али тај рад не може осуђивати. Ако прошли рад није био добар, може се изменити правац, али престолна беседа не може — бити критика прошлих дана.

Како пак онда изгледа, кад та критика није ни — праведна. У престолној беседи каже се, да је намесништво учинило августа прошле године једну промену, која је била неуставна. То не стоји. Да ли је промена од прошле године била опортуна, оправдана или нужна — о томе може бити говора, али с уставног гледишта је тај поступак не само извињен, него и оправдан. Круна може учинити промену у влади и распустити скупштину; она може увек апеловати на — као што се каже — „боље обавештен народ.“ Кад то не би било, онда би владалац био слеп извршитељ воље скупштинске већине, без сваке иницијативе. А то није уставан владар, није чак ни председник једне републике. Ако владар учини промену, то народ има згоде да приликом нових избора пређашњој влади да поверење, и владар онда опет поверава састав кабинета пређашњој влади, од које је узео управу. То не само да је *дозвољено*, него је у више прилика и *нужно*, кад владар хоће да се обавести о расположењу народном. Наш владар је заиста уставан, но он може сутра довести на владу грофа Апоњија; а ако овај не би могао створити себи парламентарну већину, он би опет поново позвао Векерла, и тај чин не би ништа био зазоран. Кад дакле српска влада у престоној беседи осуђује намесништво због промене у августу прошле године, то она тиме ускраћује једно неоспорно право уставног владара.

Исто тако у престолној беседи неспретно је изведена осуда прошле либералне владе. Кабинет г. Докића може да има разлога, повода и потребе, да се сваким оружјем бори против својих политичких противника; али српски краљ нема разлога, да од себе отуђује једну верну странку, која му је била увек одана. Кабинет Докићев за то заслужује најстрожију осуду, што уводи краља у партајску борбу. Она разлагања у престолној беседи о прошлој владавини не само да су излишна, него су штетна. Промена од 1. априла извршена је, и у место да се залече задане ране, да се ублаже увређени осећаји, ми видимо напротив, да се преко престолне беседе борба продужује и страсти изазивају. Зашто тако?!

Међутим оно што смо тражили у престолној беседи, нисмо нашли. Како мисли влада да удеси своју унутрашњу политику, да успостави ред и законитост? Како ће у спољној политици заступати српску мисао? Како ће доскочити финанцијским невољама земље? Како ће поправити стање српске војске? Какве реформе мисли извести на просветном пољу? Чиме мисли да унапреди српску привреду, српску трговину, занатлијство и пољопривреду? О свему томе нема ни спомена у престолној беседи. Пуста и бесплодна партајска борба пробија и кроз редове престолне беседе, зато нас је, кад смо је прочитали, оставила — хладне. Изгледа, да је данашњем радикалном режиму више стало до тога, „да уништи либерале“, него да се задовоље она животна питања многонапаћене Србије.

Докићев кабинет нема никаквога повода да се поносн овом престолном беседом. Старо зло јавља се у новом облику. И ова српска влада занета је партајском страшћу.

Глас из Русије.

Р. — Петроград, 27. маја.

Одавна не беше у Петрограду а и иначе у Русији тако скромне славе, али која је ипак нашла топла одзива у срцима не само Руса, него и свих Словена, као што беше 25-годишња прослава благословена и племенита рада петроградског „Словенског добротворног Друштва“. Ми Срби двоструко морамо благосиљати ово хуманo друштво, јер сви добро знамо, колико је помоћи указао братски руски народ Србима за време првог рата за ослобођење г. 1876. Колико ли је рањених српских јунака дворила племенита руска болничарка и милосрдна сестра, која је оставила своју милу „мајушку“ Русију па дошла да вида ране српских мученика за слободу и да их слатком речи теши; колико ли је руских синова из најодличнијих породица руских похитало у Србију, да помогну браћи својој остављајући код куће мајку, љубу, сестре и све удобности? Колико је? — могли би још ваздан питати! У првом реду припада заслуга за те велике жртве и помоћ слов. добротворном друштву, које има за Србе неумрлих заслуга.

Прославу ту поздравили су сви Руси с највећим одушевљењем, само се нашао један мален круг људи, управо само један човек, који није задовољан са радом овог племенитог друштва. Тај човек је уредник листа „Гражданинъ“-а *кнез Мешчерски.* Још чим је друштво објавило, да ће се прославити 25-годишњица, Мешчерски је у свом листу саопштио огорчен чланак, у ком је рекао, да је рад добротворног друштва осрамотио Русе пред јавним мнењем европским и да је прошло доба, када се Руси одушевљавали за остале Словене. По себи се разуме, да су славофобски листови, а поглавито „Kölnische Zeitung“, „Neue Freie Presse“ и „P. Lloyd“ једва дочекали таку енунцијацију ма и од једног Руса, а особито тако одлична Руса, као што је кнез Мешчерски, па да довикну Словенима: „Ето како говоре у Русији; ето вам ваших руских пријатеља!“ Но ти чивутски листови могу бити уверени, да осим кнеза Мешчерскога и ваљда редакције његова листа у целој великој Русији нико тако не мисли и не осећа:

ЛИСТАК

Вештац.

приповетка **кнеза Д. Ш. Галицина (Мурављина.)**
превео **А. Писаревић.**

(Наставак.)

Према Павлу Илијодоровићу се понашао инстинктивно врло учтиво и сматрао је за особиту срећу, што седи близу кнеза, и ако је знао, да старац живи код Незаботкина од милости.

— Не, несам био, одговори сурово Можајски, окрећући од њега главу.

— Ах, то је град! Са свим је иза границе. Ишао сам тамо по поруци свога шефа. Ах, какав је то град!

Вера је опет с кикотом приповедала шта јој се догодило на путу:

— Не, папа, ви не могосте ни замислити, како је то било смешно. Ја се пробудила, тамо иза Курска, а неки господин налегао ми се на леђа па спава. Уплашила сам се, повикала сам. Андруша га стао дрмусати, а он мрмља:

„Благодарим, благодарим, не треба...“

Сви су се смејали и више, него што је требало. Сидор Илић је волео да мало опије госте. Лице Хрустова већ се запрвенело, а поглед му се засветлео. Вјазњиков се такођер рашћеретао и почео нешто говорити својој сусеци, мргодастој дами, у које су очи гледале мало у страну. Она се само врпољила и говорила „ох“...

Незаботкин је приповедао како је дошао на то да пише комад:

— Знате, ја волим и литературу, али се од пре несам бавио с тиме. Тако сам се, из ненада, одушевио. За што да ја — помислио сам — морам увек играти туђе комаће, које је често и врло гадно. Треба и своју оригиналност показати.

— Па колико је тек у њој комизма, комизма! повиче онај „љубитељ уметности“ из канцеларије гувернијске управе и одмах отканта из своје улоге фразу, коју је сматрао као највише ефектну: „За што овај свет стоји на три кита, а не на три коња: па би брже ишао напред.“

— Немојте говорити, немојте говорити, махаше рукама домаћин — све ће дознати напред.

За тим продужи: — Написао сам је брзо на мах, за једно вече. И треба казати да ми је срећно испала за руком, јер је и цензура одобрила а и императорско позориште је припустило у репертоар, да...

— За ваш успех! рече са тоастом Вјазњиков. — Господо, за успех Сидору Илићу као драматургу!

— Браво! покличе радосно Вера. Настаде већа галама.

Вера и Надежда Николајевна биле су ванредно расположене и веселе.

— Господо! проговори рођи доктор са наочарима, познати већ пијаница у сваком крају — ми несмо све дужности још испунили. Молим да ме послушате. Данас за столом, где су домаћи млади муж и жена, чију смо свадбу не давно прославили, има још један млад пар: кћи Надежде Николајевне Вера Александровна и њезин муж Андреј Николајевић. Ми их први пут видимо после свадбе. Пожелимо им дуг живот, срећу и здравље, Надежди Николајевној, Вери Александровној, Сидору Илићу и Андреју Николајевићу. Да их Бог награди за то, што су они добри и ваљани људи и што...

Громовито „ура“ не даде говорнику да доврши.

— Уррра! За младенце! У њихно здравље и срећу! Урра!

Сви су поскочили са места и чашама се куцали једно с другим. Надежда Николајевна и Вера Александровна са очима пуним суза загрлише се. Андреј Николајевић је грчевито стиснуо руку Сидора Илића. У ручаоници се дигла читава ларма од громких поздрава и жеља. Све су пуцали запушачи на бутељима од шампањца.

Павле Илијодоровић је само ћутећи седео око свога прибора. Једило га је ужасно то, што се Незаботкин осећа срећним. „Добри и ваљани људи“ помишљао је озлојеђено. Само им треба повикати: — а за Александра Степановића не знате!...

— И ви не ћете да испијете у моје здравље? — зачу он близу себе глас Вере Александровне. — Ви се зар срдите на мене?

Она дође са стакленцем и осмешљиво гледаше на Можајскога.

— Не, нећу, рече он зловољно — нека пију други.

Она га погледа са чуђењем, намргодила се, како се то псето, које је она хтела помиловати, усудило залајати!

— Јест, нећу, нећу! Како вам могу пожелети добра и среће, кад вас не волим, не волим више!

— А, тако! рече презирно Вера Александровна — бар ћу то од сад знати.

И отиде. Павле Илијодоровић помисли: тако је боље, биће мање лажи и преваре.

Нико неје чуо њезин разговор са старцем. Сви су слушали речи Сидора Илића:

— Господо, ја дозвољавам себи да за њих четворо радим, да одговорим на здравицу не само за себе и Надежду Николајевну, но и за Веру Александровну и Андреја Николајевића. Свима нама је и мило и драго ваше саучешће и пријатељски одношај ваш према нама. Душевно саучешће је — једино право и мило благо. Волите нас и на даље и дозволите нам, да се надамо, да ћемо и у напредак бити достојни вашега пријатељства. Као прави Рус, ја се радо одазивам на свако добро, моја душа тражи само душу, свет. И ево сада овде нашао сам тај сјајни свет, нашао сам га овде по сред прекрасних људи; у благословеном кругу своје породичне среће...

— Урра! на један пут се продера омалени плавокоси поседник Коркин са ушпиценим брковима — дивно речено!

(Свршће се.)

руско јавно је мнење убеђено, да руска политика *мора* водити рачуна о осталим Словенима и да она увек треба да иде за тим, да задобије симпатије њихове јер у том лежи главни ослонац њен, што је особито важно по руску политику у опште, а по наособ на балканском полуострву.

Сама прослава испала је врло лепо; председник друштва гроф Н. П. Игњатијев започео је ред беседа својим красним говором, у коме је у кратко изложио историју и задатак овог друштва. У свом говору дотакао се Игњатијев и струје, којој припада на пр. кнез Мешчерски и која вели, да је Словенство „изишло из моде". Упозорио је и на то, како Мађари насилно мађаризују Словаке, Русе (или како их погрешно називају Русинима), Србе и Хрвате сматрајући све народности, што састављају Угарску, само за сиров етнографски материјал за вештачко стварање многобројнога мађарског народа. За што да се дакле уписује Русима у грех па чак и у преступ, ако се брину за своју браћу по вери и крви? На чему се оснивају сумње и обећивања против Руса, када он, осећајући се Словеном, неће да се одрече својих једноплеменика и хоће да им помогне кад види, да су у невољи, да их други притискују или их воде у заблуду?

Но Вас ће највише интересовати говор српског посланика при петроградском двору г. *Алимпија Васиљевића*, којега је говор, као и лепи и одушевљени говор Хрвата и уредника листа „Il diritto croato" г Антонија Јакића, изазвао бурно одушевљење међу Русима.

Говор госп. Васиљевића гласи у целости овако:

„После толико красних беседа о значају ове славе, може бити да је сувише смело, што сам се одлучио, да и ја изговорим своју слабу беседу. Па ипак ја сматрам за дужност да проговорим. Као што је познато, тешки део делатности слов. добротворног друштва одмах у почетку тесно је скопчан са судбином српскога народа и његовом борбом за ослобођење и независност. Према том било би управо чудновато, кад се на овој прослави, на којој се с благодарношћу спомиње двадесетпетогодишњи многострани и општекорисни рад тог друштва, не би чуо глас ма ког од Срба, који су овде присутни. Ето, с тога и молим славни збор, да ме удостоји за неколико часака својом благонаклоном пажњом.

„Прошло је 16 година, од како је малена Кнежевина српска у савезу са још мањом Кнежевином Црном Гором објавила рат једној од великих европских држава; она је објавила рат Турској, која скупља своју војену силу из три дела света. Да и не спомињем већ, да је то била неравна борба, Србија у оно време ни бар не беше спремна за рат. Не много пре тога редовна војска беше замењена народном војском, која још не беше успела да се устроји а још мање да се научи војничкој вештини. Само наоружање беше рђаво; у оно доба, кад непријатељ имађаше усавршено и боље оружје, Србија осећаше у том највећи недостатак. Осим тога не беше остављено на страну сувише зимнице, поред свега тога, што је Србија плодна земља, а становништво прилично имућно. Али што је од свега најважније — не беше новаца.

„Па зашто сте започињали војну, кад писте били спремни? — Тако су нас врло често питали и пријатељи и непријатељи. Зашто? Зато, што се рат не почиње баш онда, кад је све за њега спремљено! он долази неочекивано, непредсказано и већином у тако време, кад га најмање желе. Ми нисмо могли равнодушно гледати на очајну борбу шаке храбрих Херцеговаца и Бошњака, који пролеваху крв за веру и народност, и у оно доба ми нисмо могли равнодушно слушати о оном нечовечном покољу, што га Турци извршише у сродној нам земљи Бугарској. И ми објависмо рат: ми јурнусмо у воду не питајући за прелаз. Ако је била погрешка свакако је била патријотска погрешка.

„Било како му драго, тек Турска се пожури да силном војском опколи Србију са три стране. Са истока се појавио пред Зајечарем с великом војском један од најбољих турских војсковођа, који се после прославио упорном одбраном Плевне, „гази" Осман паша, с југа долазаше други вешт војсковођа Мехмед-Али-паша, а од стране Ниша кренула се главна сила под заповедништвом врховног команданта Абдул-Керим-паше. Изгледало је, да ће Србија за кратко време бити подјармљена. Али срећом то се није догодило. У тим тешким данима искушења појавила се рука братске помоћи, моћна и дарежљива рука, појавило се словенско добротворно друштво, које нам је непрестано шиљало људи, искусних у рату, као добровољце, шиљало нам је интелигентних офисира, од којих многи припадаху најотменијим руским породицама, као на пр. славни јунаци *Кирјејев* и *Рајевски*; послало је изврсних лекара и милосрдних сестара и не једанпут је послало знатних сума новаца.

„И гле, благодарећи тој штедрој помоћи братској, ми задржавасмо цело лето на граници сву силу турску не пуштајући је ни корака у нутра у Србију. Ми смо задржали код Зајечара Осман-пашу, но тамо се заједно са Србима борио против Турака такође руски генерал *гроф Келер*; задржали смо на Јавору Мехмед-Али-пашу, где је руководио борбу искусни генерал *Новоселов* са својим начелником штаба пуковником *Сишенком;* зауставили смо и главну војску код Алексинца и не само да смо је зауставили, него смо је шта више силно поразили 6. августа на Шуматовцу. По званичним извештајима Енглеза, што се налазили тада у турском стану, на Шуматовцу је погинуо најбољи део турске војске. Но том борбом управљао је главни заповедник српске војске, славни јунак ташкендски *Михајил Григоријевић Черњајев* с начелником штаба генералом Комаровим.

„И тек под јесен, када се обранбена снага знатно умањила, а нападачи добили знатну потпору, главној војсци турској пође за руком да продре у унутрашњост Србије, али само на простору од дванаест врста између Мрамора и Ђуниса. Истина, после Ђуниса беше отворен пут у срце Србије; истина, после Ђуниса турска сила не би наишла на јак и озбиљан отпор. Но у том судбоносном тренутку турску силу заустави моћна реч рускога монарха, цара-ослободитеља. Од то доба борба је прешла у много моћније и много поузданије руке.

„У епоси те свете борбе, у епоси руских „добровољаца," словенско добротворно друштво показало је у себи велике природне снаге, која је пробудила свест о јединству Словена, његових племена и његових заједничких интереса. У овом свечаном тренутку у име српскога народа изричем дубоку захвалност том друштву за братске услуге његове и жељу, да процвета, и да се развије, јер су такове снаге потребне словенском свету за успешно решење његове велике историјске задаће.

Живело словенско добротворно друштво! Живели његови славни представници!" —

За време свог бављења у Ливадији прегледао је цар Александар III. 8. маја о. г. руску црноморску флоту, која је управо његово дело, јер ју је он г. 1886. својим указом основао. Цар Александар III. следећи стопама свог племенитог оца остварио је замисао покојног цара-ослободитеља и подигао црноморску флоту. Дана 8. маја гордо се нихала на тасима јалтанског залива ескадрена оклопница „Синоп, са које је цар гледао кретања и вежбања осталих убојних бродова. Сви маневри испали су на царево задовољство, који је то и изразио пред офисирима. Праву снагу ове младе флоте руске, наследнице оне славне флоте руске, што је у кримском рату под вештим адмиралом Нахимовим, у млево сатрла далеко надмоћнију турску флоту у заливу синопском, кадри су оценити стручњаци, поморски часници. После смотре се цар у пратњи свију бродова одвезао у Севастопољ, који је те вечери био сјајно осветљен. Адмиралско здање и поморске касарне које гледе на море, спојени беху огромним луком у виду слова „А. М. (Александар. Марија).

И црноморска флота је дивна творевина десетогодишње владавине цара Александра III. Десетогодишњица та је свечано прослављена у старој престолници руској, Москви, камо је дошла из Ливадије царска породица. У свези с том десетогодишњицом положиће се и темељ за споменик цару Александру II.

Споменик ће представљати нешто грандиозно, импозантно и достојно великих дела пок. императора. Заузеће 323 □ хвати; то ће бити оригиналан руски рукотвор, који ће начинити силан утисак на Русе. На изласку из Кремља, високо над равнином реке Москве узвишаваће се огромни споменик царев; са обе стране подножја спуштаће се степенице. Свод, који ће се подизати над самим обликом царевим, биће украшен сликама из историје владавине покојног императора. Подножје споменика биће од црвеног гранита, а сам облик царев из тамно-зелене бронзе. Император је представљен у генералској униформи и царском пурпуру. У левој држи скиптар, а десницу је пружио напред; глава нешто мало повијена напред и испружена рука хоће да покажу, да се император обраћа свом народу. Сав тај величанствени споменик ће се вечером осветљавати електричном светлошћу, која ће озаравати бронзану фигуру цара-Ослободиоца, којега је спомен много светлији у срцима милијона руских сељака, што им је пок. цар повратио њихова људска права, ослободивши их својом моћном одлуком средњевековних окова и начинивши их слободним људима.

Глас из Троједнице.

△ **Загреб**, 5. јуна 1893.

Дне 3. (15) јуна сахрањени су најсвечанијим начином у аркади илирских првака на загребачком централном гробљу „Мирогоју" самртни остатци првака илирскога покрета и зачетника „Хрватске матице" грофа Јанка Драшковића Тракошћанскога, који су тридесет и седам година лежали у Радгони у Штајерској, у костурници честите немачке породице Шрафл, где је велики тај човек, оболив на путу у купке, нашао уточишта и умро.

„Матица хрватска" потакнула је мисао о преносу костију свога зачетника, а свечаност преноса тако је величанствено испала, како се нико надао није. Била је то права народна свечаност, а учествовали су добре воље сви слојеви, шта више чиновништво, које из познатих разлога мора добро пазити, где се у јавности показује. Људи, којима су познате прилике, веле, да од спровода бана Јелачића није било у Загребу тако величанствена спровода.

У званичним круговима нису дуго знали, како да се према тој свечаности понашају. Еле морала је силно импоновати множина од неких 15—20 хиљада, која је у свечаном руху и свечаним достојанством одала пошту остатцима тога великога патриоте, носиоца имена у повести хрватскога народа толи славна, а данашњим власницима не баш особито мила.

Него се и овај пут показало, да је најбоље никога не прецењивати. *Грофови Драшковићи нису пронашли за добро, да се нађу око сандука свога славнога рођака, да и над њима сине сјај његове славе; и да се покажу, да су и они вољни ступати његовим стопама.* Бан гроф Хедервари морао је уживати, кад је видео, како његови конкуренти сјаје својом отсутношћу при тако знаменитој прилици. Он је много мудрији, те је присуствовао парастосу у саборној цркви, и да ослаби ефект те у правом смислу народне свечаности, послао је исти дан место венца на мртвачки сандук Драшковићев „Хрватској матици" дар од 500 фор. Да су били Драшковићи том приликом у Загребу, могли би видети, како заједничка нам просвета у Хрватској сачињава онај силни бедем, око којега се сваком даном згодом даје удесити величанствена манифестација против данашњег режима у Хрватској, једнако опасном и Хрватима и нама Србима, којима није до пуних чинија банове милости, већ до светиња, једнако светих и Србима и Хрватима.

Упало је у очи и јако се замерило, што „Српска матица" није послала заступника на ту свечаност премда је нарочито била позвана, као што је радо виђено било, да се ипак нашло честитих загребачких Срба на спроводу.

Очевидно се није мислило, да ће та свечаност имати тако велики значај и размер. Гроф Јанко Драшковић је био велики пријатељ слоге међу Србима и Хрватима, као што међу осталим сведочи и његова преписка са Савом Текелијом, саопштена у Летопису „Српске матице," свеска 107, 109.

При спроводу била су заступана разна друштва словеначкога народа, који сваком згодом одаје своју тежњу за слогом са Хрватима и Србима, и које љуто боли, што измирење Срба и Хрвата, до којега у општем интересу мора доћи, тако споро напредује.

Најважнији моменат ове свечаности био је без сумње говор свеучилишнога професора и председника Матице, Таде Смичикласа на централном гробљу, који је врло лепо и умно састављен оставио и дубоки утисак у души слушалаца.

Све црквене песме певане су језиком српско-хрватским, а спровод је водио старина Др. Рачки. За мртвачким сандуком ступала су још три сарадника Драшковићева из илирскога доба: песник Илијашевић, Алберто Штрига и Шулек. Четврти њихов друг препошт каптола бискупије ђаковачке, Тординац, преминуо је на сам дан свечаности у 81. години живота у Ђакову. —

У вече истога дана био је у стрељани свечани комерс, што га је приредила свеучилишна омладина, и на ком су се говори кретали у оквиру значаја те свечаности.

Особито је био одликован неуморни матичин тајник *Костренчић*, душа одличнога реда и такта ове народне светковине, затим председник матичин *Смичиклас*, заступници словеначкога народа и присутни старији и млађи песници хрватски.

Као да смо осетили над собом благи, помирљиви и велики дух Драшковићев, који је једнако љубио сва словенска племена па југу, те сниваo о њиховој слози, као најсилнијему бедему против навале туђинства. —

Браћи Хрватима честитамо на озбиљном и достојанственом начину ове знамените свечаности. Само увек тако озбиљно и без изазивања, па и наша симпатија неће изостати.

Саборски одбор.

✕ **Карловци**, 7. јуна 1893.

Данас су почеле седнице овогодишњег летњега заседања саборскога одбора. Због одсутности Њ. Светости патријарха, који се налази у делегацији у Бечу, председавао је епископ вршачки, Њ. Преосвећенство г. *Нектарије Димитријевић*. Од чланова присутни су били у данашњој седници: потпредседник саборског одбора Данило *Станковић*, адхимандрит Иларијон *Руварац*, прота Ђорђе *Влаховић* и др. Тоша *Недељковић*, редовни чланови саборског одбора. Даље Исидор *Ђирић*, нар. црквт. тајник, др. Мих. *Полит*, фискал нар. црквт. фондова, др. Лаза *Секулић*, нар. црквт. подтајник и Владимир *Јовановић*, главни књиговођа нар. црквт. фондова.

У овој седници су узете у претрес и решење предмети *фискалове* реферадe, између којих се има нарочито споменути опширан извештај фискалов о повереним му правним пословима за прву половину 1893. год., који је с одобрењем узет на знање.

Осим тога су решене поднесене молбе за хипотекарне зајмове. Одобрено је у овој седници нешто преко 25,000 ф. а. вр.

8. јуна 1893.

У данашњој (другој) седници саборског одбора председавао је Њ. Св. патријарх, по што се вратио из Беча. У данашњу седницу стигао је и члан-заменик саборског одбора Мих. *Рогулић*.

У данашњој седници су решавани отписи угарске и хрв. владе, школскога савета и др.

Упутиће се срп. прав. црквт. опћина сомборска, да сачини нацрт основног писма за закладу *учитељских сирота*.

Др. М. *Димитријевић одбијен* је са свима утоцима против одлука саборског одбора, што их је поднео угарској влади у предмету разрешења карловачке општине и својега оправдања.

Дозначена је свота од 5122 ф. 81 н. а. вр. као накнаде за мањак распорезаног парохијала у *горњој крајини* за год. 1893.

Поднеће се представка влади ради исплате своте неутеривог парохијала за *горњу крајину* и то за године 1882—1888. у износу од преко 38.000 фор. а. вр. —

Одобрено је, да манастири од прихода својих употребе односну своту на отварање и издржавање монашке школе у манастиру Хопову, по што је исказана потреба за такову школу. Поједини манастири ће за сад од прилике овако партиципирати: по 2000 ф. годишње ман. Крушедол; по 1700 фор. Гргетег и Бездин; по 1200 ф. Беочин; по 1000 ф. Ковиљ; по 800 ф. Кувеждин и Војловица; по 500 ф. Привина Глава и Сенђурађ; по 200 ф. Шишатовац, М. Ремета и Месић; по 150 ф. Ораховица; по 100 ф. Раковац, Врдник, Јазак, Бешеново, В. Ремета и Фенек; по 50 фор. Лепавина и Грабовац; по 25 фор. Пакрац, Гомирје и Бођан. Школа ће се по свој прилици отворити већ 1. септембра о. г. —

Српској црквеној општини у *Мехали*, која има у дообі са Романима да исплати истима око 24.000 фор. а вр. подарена је припомоћ из фонда, који је па

то одређен, 3000 фор. у пет једнаких оброка по 600 фор. за пет година дана. —

Осим тога коначно су подарене припомоћи из јерархијског фонда и то: срп. прав. црквн. општини у *Доњанима* на *одређено* време 250 фор. а. вр., срп. прав. црквн. општини у *Оршави* 800 ф. односно 400 ф. а. вр. и јер. В. Мастановићу, пароху батосечко-доњо-нанском мировина од год. 400 фор. а. вр.

Решени су још и многи други предмети.

9. јуна 1893.

У данашњој (трећој) седници саборског одбора су решавани *призиви и ушоци*. Између ових предмета знатнија су само два. Прво је призив односно срп. прав. црквн. општине у *Самошу*, где је скупштина разрешена због крајњег немара и нехатости по што није сходно постојећим законима водила контролу над црквеним одбором, који опет није пазио, шта му председник (пок. јер. Александар Павловић) ради, који је оштетио општину са некојом хиљадом форинти. Уз разрешење осудио је епархијски админ. одбор вршачки кривце на накнаду проузроковане штете. Осуду је саборски одбор потврдио с том изменом, да чисти скупштинари нису материјално одговорни за штету.

Друго је решење у призивној ствари око подељења стипендије из *закладе Стевана Николића*, где срп. прав. црквн. општина новосадска има права (по тестаменту) бирати питомце. Услед призива једне странке епарх. админ. одбор укине решење новосадске општине и уједно изрече, да дете утецатеља има добивати ту стипендију. По призиву општине новосадске је саборски одбор укинуо оба решења, те ће општина бирати по ново питомца за ту стип. закладу.

Седнице ће трајати бар још два дана.

Младочеси у аустријској делегацији.

Аустријска делегација расправљала је у пленарној седници од 2. (14.) о. м. под председништвом кнеза *Алфреда Виндишгреца* прорачун министра иностраних дела. Против прорачуна сложно су устала четири младоческа делегата: *Адамек, Масаржик, Херолд и Пацак.*

После кратког увода известиочева устаје *Масаржик* па се чуди последњој изјави грофа Калнокија, који је и сувише почасти одао туђоземским листовима. У Немачкој имају најмање разлога, да устају против пријатељства с Русијом. Прелазећи на разлагање о тројном савезу примећује говорник, да о том мора говорити и у овој пленарној седници, јер су Младочеси због безобзирности једног посланика (Пленера) искључени из одбора. — *Председник* га ту прекида приметив, да сматра тај предмет за свршен па моли г. Масаржика и остале, који буду говорили, да се више не баве тим предметом. — *Масаржик* продужујући вели, да тројни савез и у најширим круговима изазива неповерење, поглавито својим војничким значајем. Говорник полемише против мишљења у Немачкој, да Аустро-Угарска не чини своју дужност у погледу своје убојне снаге. Кад оценимо, колико може учинити Аустро-Угарска и колика је пореза у њој видићемо, да баш Немачка мање чини. Немци мање верују у тројни савез, него Аустријанци. Неповерење према тројном савезу изражено је и у том, што је распуштен немачки државни сабор. У Ческој се држи, да тројни савез чува немачке интересе од Француза. О нејасном одношају Италије очекује говорник обавештаја од министра. Констатује, *да је 65 италијанских листова забрањено за нашу монархију.* Обазрео се и на словенско-италијанске прилике у Далмацији и о забрани Дантеова споменика у Тријенту. Одношај према Русији сматра за једно од најважнијих питања; Русији је више стало до азијатског питања и сибирских жељезница, него до европских прилика; Русија мора водити светску политику. Корист наше монархије захтева, да у миру живимо с Русијом. Говорник пита, да ли изјаве министрове о Русији имају стварног основа, и шта се чинило у погледу балканских народа. Жели неке хармоније између унутрашње и спољашње политике и захтева мира и рада, особито сада, кад се појављује социјална струја. Решење о том, да се уведе на дан 8 часова рада, донело би Аустрији више мира, него све друго. Многи гласови у Немачкој сматрају Аустрију за земљу, која им стоји у приправности за германицационе цели. — Кад је Масаржик хтео да говори о заокружењу судских срезова у Ческој, прекиде га председник наглашујући, да то не спада пред делегације. — *Масаржик*: Допустите ми приметити, да се приликом говора о спољашњој политици апсолутно не даје оделити унутрашњих прилика Мислим, да сам тако умерено и мирно говорио, да жалим што ме је Њег. Преузвишеност по мом мишљењу неправедно прекинула у речи, али ја ћу колико могу учинити г. председнику по вољи. Заокружење, што нам га предлажу, нема никаква смисла, јер се додир тим неће уклонити. Ми не мрзимо Немце, али чувамо своју народност. Ми смо народна странка, па с тога је и наш народ осетио увреду, што нам је овде нанеше. Није приличило вођи тако велике странке, да покаже тако мало такта, а није било ни политички морално, кад су нас овде хтели до укоре. — Ту му опет председник прекине реч и тек после подуже дебате продужи Масаржик: На завршетку хоћу да нагласим, да народ, који је у Аустрији после Немаца највећи и најспособнији, јер ми смо већи од Мађара, мора добити она права, која му ујемчавају његов број и историјско право. Решење ческог питања је оно, за којим, ако хоћемо да будемо поштени, морамо сви тежити. Ческо питање је аустријско питање. С тога мислим, да би и Аустрији било од користи, да се изрази о ческом питању. Желим, да се пред чески народ изилази с поверењем, јер ми имамо права на то поверење. Захтевамо правду и да будемо равни по праву Немцима, и онда се Аустрија нема бојати никога и ничега. —

Делегат гроф *Бадени* осуђује ровења, што у појединим круновинама ремети слогу међу народностима; вели за њих, да иду на пропаст Аустрије. Оштро прекорава у име Пољака и Руса (Русина) демонстрацију против митрополита Сембратовића. —

Младочех *др. Пацак* вели, да је немогуће говорити о спољашњој политици, а не дотаћи се унутрашње. Та опомена је већ и с тога касна, јер је Пленер изнео овде догађаје у ческом сабору и управо нас линчовао. Хоће-ли се ческом народу да одузима право, да овде говори; хоћете-ли му да кажете, да овде није код своје куће? Треба ли нас присиљавати, да своје жеље изричемо онде, где ће нас чути, код круне? — *Председник*: Молим да се круна не увлачи у дебату? — *Пацак* хоће да одговори грофу Баденију. — Председник га позива, да се држи ствари. — *Пацак*: Та ваљда ће ми ипак бити дозвољено, да одговорим Баденију? Дневни ред ваљда за сваког подједнако важи? Молим г. председника, да ми укратко означи разлику између грофа Баденија и Пацака. У даљем говору побија Пацак тврдњу Баденијеву о панславистичкој агитацији у Галицији и мисли, да би нестало сваке таке агитације, кад би се дала потпуна равноправност Русима, као што је имају Пољаци. Ако је г. гроф мислио на словенску солидарност, морам му рећи, да сви словенски народи осећају један за другог и да ћемо и ми све чинити, да помогнемо положити темељ великој просвети словенској. Панрусизам и панславизам пак само су маштанија. Пацак говори даље, како је потребна јака, силна краљевина Ческа и савез са Русијом. Не може бити говора о пријатељству с Русијом, кад је примљен у Бечу принц Кобург, кога није хтео султан да прими. За тим прелази на ческо питање. Права краљевине Ческе зајемчена су у прагматичној санкцији: — *Председник* га моли, да не увлачи унутрашњу политику. — *Пацак*: Спољашња политика мора се равнати према приликама у унутрашњој политици па се мора обазирати на та питања. Ја сажаљевам, што заступници ческог народа нису изабрани у прорачунски одбор. Ческом народу одузета су права на начин, који се не може довољно осудити. Не говорим о бирању, него о поступку с обзиром на унутрашње и спољашње прилике. Чески је народ врло јако осетио сурову увреду, што му је нанесе један говорник у овој кући. — *Председнику* је реч „сурова“ непарламентарна и прети, да ће одузети Пацаку реч. Пацак изјављује, да ће радије пустити да му се одузме реч, него што ће прећутати увреду, нанесену ческом народу. Нама не допуштају говорити не само у одбору, него и у пленарној седници. — *Председник*: Жао ми је, *што морам г. говорнику одузети реч*, јер се овде нико не може повлачити на одговорност због својих речи. Молим делегацију да реши, је-ли војна и даље слушати говорника или не? — Решава се са свима против младоческих гласова, да Пацак не може даље говорити.

Пацак: У име ческог народа захваљујем, што ми одузимате реч.

Делегат *Адамек* такође говори о искључивању Младочеха из одбора и Пленеровој мотивацији. Претресе све веће и веће војене издатке и изјављује, да тројни савез значи оружан мир, који гута сву привредну производњу и поткопава државу. Народ у Аустро-Угарској највише је оптерећен порезом од свију великих држава у Европи. Пријатељски споразум са Русијом учинио би краја милитаризму и настао би прави неоружани мир.

Делегат *др. Херолд* примећује председнику, да се наша спољашња политика не може сматрати као нешто, што се може механично саставити без обзира на осећање и мишљење целога становништва. Становиште председниково је опасно по парламентарност у делегацијама и ја држим да се његова теорија ни мало не може одржати. У Аустрији се начинио неки политички култус тројног савеза, који се држи за неки „noli me tangere“; кад ко посумња у тај савез, то се сматра као неко неродољубиво понашање, као издајство отаџбине. Управо се поткопава уважење и снага државе кад се рекне: „Јест, само овај и никоји други савез је чврст темељ држави.“ Аустрија би могла терати југословенску политику и обратити своју пажњу на балканске земље, али Аустрија је промашила најважнији тренутак. Словенски народи на Балкану не могу симпатисати с Аустријом, јер за то нису згодне ни прилике словенских народа у самој монархији. Нека се говори, да је садашња политика мира а мир опет да је исход тројног савеза; али мир, који је скопчан са највећим напрезањем материјалне снаге становника, није никакав успех. У руској политици не може се наћи никаква противност, никакво нишанење на опстанак наше монархије; само се Немачка има бојати таког нападаја, и може се о меродавним државницима у Француској мислити, како се хоће, тек француски народ зна, да су му отете најлепше покрајине, а то га боли и то у пркос свој дипломатској вештини може наједаред букнути и он може једном с пуним правом повратити оно што му је 1870. отето. Тај страх, да не буде Немачка усамљена, нагонио је кнеза Бизмарка, да тражи савеза с Аустријом. У том савезу има Немачка неко првенство и из тог се може протумачити она хајка немачких листова против експозеа грофа Калнокија. Немци су увек тражили свезе с Русијом. Аустрији је са свим све једно, да ли ће Елсас-Лотринген бити немачки или француски. Не може се појмити, да се крв наших народа може жртвовати за ту јабуку, око које се отимају Немачка и Француска. Вели се, да је тројни савез савез мира; али савез за мир, који непрестано приморава савезне државе, да једнако повећавају своје војне потребе, са свим изгледа чудноват. Тројни савез, баш за то што је управљен против Русије и Француске, има у себи језгру политике за рат, тако да ће се отуд на једаред извршити ратна акција. Министар је сам рекао, да мир није осигуран без мирољубивости Русије. Тројни савез је одржало само оклевање и самосавлађивање руске политике, нарочито после руско-турског рата. *Мир дакле није одржан тројним савезом, него у пркос њему.* Ми желимо, да Аустрија слободна на све стране живи у пријатељству са свима силама, да се ослободи те интимне свезе с Немачком и Италијом, што је скучава и терети.

Расправа између грофа Калнокија и немачке штампе учинила је, те су разни одношаји разбистрени. Мени се није допао одговор министров, јер није говорио таким речима и таком самосвешћу, која према тим нападајима не само да би била на свом месту, него коју захтева достојанство монархије. По министровом одговору се види, да он још није на чисто са својом политиком; прећутао је оно, што би било пробитачно за пријатељски одношај према Русији. Неки је напредак ипак, што је Русија према нама за сад пријатељски расположена, што Калноки не тера никакву политику у Србији и што се није агитаторно упустио у садашњу немачку изборну борбу; тај напредак ми улева наде, да ће најпосле наша спољашња политика ударити путем, који бар чески народ неће довести у сукоб с том политиком. Гроф Калноки је сам рекао, да је сопствена снага које државе меродавни фактор, који у првом реду прибавља држави угледа и поштовања. *Но та сопствена снага не сме се ослањати о врхове бајонета;* она није у војничким мерама, *она се налази у задовољству и благостању свију народа у овој држави.* Г. Фалк је рекао, да се општа сигурност знатно повећала, а том је узрок поглавито, што све државе имају посла са својим унутрашњим тешкоћама. Кад се упућује на туђе тешкоће, не треба затварати очи ни пред својима. *Ми пашимо од јаких унутрашњих тржавица* у целом државном склопу, а то је због погрешне унутрашње политике, што може имати повратна утецаја на спољашњу политику и у тренутку опасности ће за цело и имати. *Словени у овој монархији су незадовољни,* јер виде, да су им повређени народни осећаји. Баш ческо питање је рана на организму наше државе, која се мора лечити; но она се не лечи, она се шири даље и слаби организам. *У држави као што је наша не може милијон оружаних војника толико важити, колико 6 милијона једног незадовољног народа.* Наш министар иностраних дела ваљало би да се више обазре на ческо питање и уставоправне, народне прилике у Ческој, не о можда на какву ствар, као на пр., да ли да се бугарски устав промени у корист принца, што се није још ни родио. (Смех). Шиљу се конзули Бог те пита куда; студира се мишлење и осећаји далеких народа, а ствари у Ческој се пуштају да се и даље заплећу у овом дар-мару. Боље да се ради на том, како би се утишала раздраженост у ческом народу. Наши захтеви, које стављамо знајући, да иза нас стоји културно и финансијално снажан народ и да у овом питању можемо рачунати на све милијоне свог народа, састоји се у том, што желимо обрт и у спољашњој и у унутрашњој политици, која би разумела наше стање и тако припремила пута споразуму са ческим народом. *Ми немамо поверења према управи спољашње политике наше* и гласаћемо против одборског предлога. (Допадање међу Младочесима. Тапшање и повици: Слава, ура и живео! на галерији.)

Министар гроф Калноки за тим у продужем говору одговара поглавито Младочесима трудећи се, да побије њихове наводе и доказе. Поново је нагласио, да бољи одношај према Русији нисмо искупили каквим жртвовањем својих интереса у источном питању.

Босанско-херцеговачки буџет пред угарском делегацијом.

Четворни одбор угарске делегације држао је 2. (14) о. м. под председништвом Коломана Села седницу, у којој је претресен прорачун за Босну и Херцеговину. Известилац је био др. Август Пулски.

После известиоца говорио је **Ђорђе пл. Ђурковић**; прима са задовољством предложени прорачун поседнутих покрајина и готов је да гласа за поверење министру због успешна рада му. Говори о том, како приходи у Босни све више расту, а то иде упоредо са трговачком биланцијом, која је све боља и боља, и са развитком индустријским. Придружује се радо предлогу известиочеву за поверење и нада се, да ће поседнуте покрајине, ако потраје економски напредак, за врло кратко време бити релативно најбогатије и најбоље организоване од свију земаља на балканском полуострву. Одобрава ону јаку автономну црту, што се опажа у управи Босне и жели, да та земља у погледу привреде дође до тог степена самосталности, да буде сама кадра подмиривати све оне војничке трошкове, који се још налазе у засебном ординаријуму ратног министарства. У овај мах рад је, да покрене једно начелно питање, које је он до душе још пре више година изнео, само у другом облику, али у данашњим приликама ипак га ваља узети на ум. Реч је о реформи пореза у Босни, а поглавито о претварању пореза на десетак у порез на земљиште. Ђурковић говори о природи десетка, који је темељ порезној снази у Босни и Херцеговини, с друге стране опет засеца и у аграрна и друштвена питања тим, што је темељ и трећини, коју у име закупа дају кметови спахијама. Што је већи десетак, већа је и закупнина. Интереси држ. благајне и спахија иду дакле напоредо.

Наглашава, како је пробитачан десетак по оног, што плаћа порез, јер он мање или више плаћа према том, да ли је жетва боља или лошија. А рђава му је страна, што је спојен са чисто индивидуалним радом, те тако даје много више места неповерењу и незадовољству, него систем пореза на земљиште, који има чврст, непромењив темељ. Уз то иде још и историјско предање. За време турског господства правили су чуда и покора они, што пописиваху десетак, јер се даваху подмићивати, те онда варали час сељака, час државу и спахију. Сељак се сећа те самовоље турских порезника и мисли, да га пописивач десетка може преварити и да га он заиста вара. Ту моралну страну питања овог држи за тако важну, да је уверен, да би босански сељак свакако радије плаћао порез на земљу, него десетак, све кад би онај први био и већи од овог. Упозорава даље, да прелаз са природног на новчано газдинство, што га је изазвала влада у целом привредном животу босанском, мора повући за собом и реформу порезну. И у Бугарској су још 1883. год. реформисали систем десетка и даљи закони из год. 1888. и 1892. прелазе с великим успехом с десетка на порез на земљиште. Свакако прилике у Бугарској беху нешто простије, јер тамо десетак није био помешан са одношајем према спахији нити са аграрним уставом. То да богме отештава реформу пореза у Босни, и после ње би се свакако морало доводити у ред т. з. аграрно питање, како у правном, тако и у економном погледу. Разлаже, како би се могла спровести реформа пореза, и то на основу аритметичног средства из последњих година; прелаз тај могао би се почети не на једанпут, него се може покушати најпре у једном крају, као што се радило приликом уважања катастера. Говорник мисли, да би становништво врло радо примило реформу порезе у Босни и да би се можда већ кроз годину дана приходи знатно умножили, а да се становништво ипак не преоптерети. Најпосле износи Ђурковић тужбу више српских и хрватских листова у монархији о одобрењу и одузимању дозволе, да могу ићи у поседнуте покрајине. Упућује на важност штампе као контроле онога, што се јавно догађа; нужно је, да се јавно мишљење у Босни добро руководи и разбистрава, у Босни, које суседи већ уживају уставне установе. Пита министра, да ли би могао навести начела, што руководе земаљску владу у Сарајеву у примени закона о штампи и по којима она поступа при давању или одузимању дозволе, да који лист може ићи у Босну и Херцеговину.

Министар **В. Калаји** разлажући свој опширни експозе најпре рефлектује на примедбе неких одборника па онда прелази на Ђурковићев говор. Министар се нада, заједно с Ђурковићем, да ће Босна, ако се и даље буде тако развијала као до сада, на скоро бити најбогатија и најсрећнија земља на балканском полуострву. И министар тежи, да то буде могуће, али ма колико да и сам жели, да Босна све терете сама покрива, ипак држи да је опасна жеља г. делегата, да поседнуте покрајине што пре могу саме сносити окупацијоне трошкове. То би био такав терет за Босну, да се не би могла даље развијати.

Што се тиче питања о десетку, говорник је већ више пута рекао, да се никако не одушевљава за ту врсту пореза и не пориче, да би ваљало реформисати тај порез. У осталом свака се установа после неког времена мора реформисати. Но у исти мах мора упозорити на прилике, околности и услове, који се ли из предосторожности морају имати на уму. У сваком порезном питању је пренагљена реформа можда још гора, него ако се задржи мало дуже стање, које ма и не одговарало са свим. С тога ће бити добро о том питању добро се промислити и тек онда се латити његова решења. Делегат Ђурковић схватио је ствар као врло просту и лаку за решавање, кад је рекао, да би становници Босне можда хтели плаћати већу порезу на земљу у случају реформе. Министар познаје Бошњаке па не може бити Ђурковићева мишљења. Реформа десетка, ако се икада оствари, може се само онда извршити, ако на основу поузданих података не буде никакве сумње, да та реформа неће оптеретити ни држав. благајну, ни народ који плаћа порезу.

На даља разлагања Ђурковићева примећује Калаји, да кмет не плаћа спахији никакве закупне камате, него му даје извесне дажбине. Трећина није закупна пристојба, него урбаријална дажбина. Пост-деби, вели Калаји, одузима се само оним листовима, који о Босни пишу сасвим непријатељским начином (?); чим који такав лист узме објективан тон, даће му се опет дозвола, да улази у Босну. Министар би се радо окануо таког поступања према тим листовима и он ће то и учинити, чим ти листови стану писати онако, како је то на пр. г. делегат Ђурковић у свом публицистичком раду увек чинио.

Политички преглед.

— Завршивање делегација. *Угарска делегација* држала је 7. (19.) јунија о. г. своју седму пленарну седницу. Заступник ратног министра мајор у генералном штабу Александар Њири одговара на интерпелацију Коломана *Села* у ствари отписа корског заповедника у Будимпешти принца Рудолфа Лопковица, будимпештанском местном заповедништву, у ком се позива на 9. §. VI. зак. чл. од 1840. г., да осим пуковских заповедништва остале

војничке власти у Угарској *не морају преписивати на мађарском језику с грађанским властима.* Тај отпис изнео је „Bud. Hirlap“, те се начини читава ларма међу Мађарима, и ствар дође и пред делегацију у облику Селове интерпелације. Мајор Њири у свом одговору рече, да је местно заповедништво дужно на ствари, које му дођу на мађарском језику, на истом језику и одговорити и да ће ратни министар пазити, да се то тачно врши. Тај одговор примише на знање и Сел и делегација. Пошто је установљен финансијални закон за 1894. г. изјављује председник *гроф Аладар Андраши*, да је ово последња мериторна седница делегације и да ће се закључци делегације поднети на превишњу потврду. Министар *Калаји* по налогу и у име Његовог Величанства изриче превишње признање и захвалност на ревности, коју је показала делегација у свом раду. *Председник* реасумира у кратко цео рад делегације и закључује седницу и овогодишње заседање делегације. Чланови делегације разилазе се с узвиком: „Живео краљ!“

Аустријска делегација је такође завршила 7. (19.) своје седнице, пошто је држала пет пленарних седница. Министар гроф *Калноки* изјављује у име Његовог Величанства, да је овогодишње заседање завршено.

— **Француска.** У седници француске коморе од 7. (19) о. м. догодио се опет скандал, који је изазвао бурних призора. На дневном реду беше изборна реформа. Министар председник *Дипи* говорио је против делимичног попуњавања коморе, јер то крњи опште право гласања. После Дипија пође *Клемансо* на говорницу, али се у мах подиже велика вика и немир. *Деруле* подвикне: „Чујмо пријатеља Корнелија Херца!“ (страшна вика). Председник *Казимир Перије* звони, али вика и даље трајаше. Клемансо блед стоји на говорници, а цела кућа се дигла на њ, особито Деруле и Милвоа. На крајњој левици подиже се Деруле и громовитим гласом довикује: „Овај човек (Клемансо) је издајица отаџбине, њега је поткупила Енглеска,“ Други неки Буланжиста опет виче: „Била би срамота за француски сабор, да пуштамо тог човека да говори.“ Кад се мало утишао немир, окрене се Клемансо Деруледу: „Ви сте ми једном предложили, да се нас двојица удружимо против коморе, те да победи опште право гласања.“ *Деруле*: „Ја тада нисам знао да сте Ви плаћени туђинским новцем. Ви сте иноземски агенат. Вас нема више; Ви сте сахрањени под општим презрењем.“ Председник упути Деруледа на ред, и то се заведе у записник. Кад Клемансо дође до речи, бранио је опште право гласања, потсећајући на његов почетак, и како је то право 1851. год. конфисковало царство, а 1871. г. Орлеаниште. При гласању је решено са 232 гласа против 214, да се не улази у специјалну дебату. После седнице послао је Клемансо своје поверенике Деруледу и Милвоу, да иште од њих задовољштине за увреду, али ови је не хтедоше дати. Буланжиста *Милвоа* је изјавио да ће интерпелисати владу, како стоје преговори између Енглеске и Француске због издавања познатог из панамске афере Корнелија Херца.

☛ Осим овог броја само ће ЈОШ ЈЕДАН БРОЈ добити они, који нам за ову четврт дугују. Ко нам до тог рока претплату не пошаље, томе ћемо шиљање листа без разлике обуставити.

Новости из места
и из народа.

Нови Сад, 9. јуна 1893.

— **Прослава стогодишњице Јана Колара.** У једном од прошастих бројева свог листа изнели смо „јавно питање и молбу“ једног Србина из Вуковара, у којој се тужи, да телеграм, којим Срби Вуковарчани поздравише прославу Коларове стогодишњице, није стигао куд треба. Један наш пријатељ из Беча нам сад јавља, да је и телеграм вуковарских Срба и *телеграм Срба Новосађана стигао три дана после прославе.* Ово је доказ, како аустријска власт симпатише са Словенима. Да је то била светковина каквог немачког „турнферајна“, она не би смела задржати телеграме за читава три дана.

— **За надгробни споменик † професору Мити Петровићу.** По извештају, што га доноси сомборски „Српски Гласник,“ скупљено је до сада за надгробни споменик српском научењаку пок. Мити Петровићу свега 339 фор. 26 нов.

— **Прослава на Цетињу.** „Глас Црногорца јавља ово: „Ове седмице су биле двије сједнице одбора ободског; у пошљедној је председник саопштио, да је примио из Казана извјешће, како долази на прославу универзитетски професор Александров, који носи Њ. Вел. Књазу Николи: диплому почасног члана Казанскога университета, адресу Казанске Духовне Академије и адресу од археолошког друштва. — Даље је узета у претрес понуда управитеља ческе опере, која би дошла на Цетиње за вријеме прославе. Обзиром на програм славе већ утврђени, по коме ће само један дио прославе на Цетињу бити, и обзиром на наше мало позориште у Зетском Дому, које не би могло ни пола трошка извадити, ријешено је, да се понуда не може примити, ма да је цијена стављена била врло умјерена“.

— **Избор протопресвитерског капелана у Вршцу** обављен је трећи дан Духова о. г. За ово место компетоваху њих троје: Г. Димитрије Радовић, ђакон вршачки; Бранковић, капелан протопресвитерата белоцркванског и богослов Милић. Гласало је свега 77 скупштинара. Од ових гласало је на тамошњег ђакона г. Радовића њих 65, на г. Милића 5, и на г. Бранковића 4. Избор г. Радовића већ је потврдила конзисторија у последњој својој седници.

— **„Војник при вежбању убијен“.** Сомборски „Српски Гласник“ доноси ову белешку: „Гдекоји страни листови, а зацело по њима и гдекоји српски донели су вест, као да се у Сомбору при војничком вежбању догодила несрећа, јер је тане погодило једног војника, који је на место мртав остао. Ово све не стоји — цела ствар је претерана. Приликом вежбања дошли су војници сувише близу један другом тако, да је сукија из једне пушке згодила једног војника. Војник је жив — и ако ће може бити 8 дана одлежати. То је управо право стање ствари.

— † **Платон Николић.** Јављају нам из Земуна, да је јуче у уторак преминуо у манастиру Фенеку тамошњи настојатељ манастира Платон Николић у 37. години живота свог. Родио се у Срп. Итебеју. Покојник је био пре тога намесник у Крушедолу, где се и закалуђерио. Покојник је јако унапредио манастир Фенек. Био је савестан управитељ манастира, као што је и Крушедол унапредио, док је у њему самостално као намесник управљао. Био је и добар човек, те је међу пријатељима био радо виђен. Лака му црна земља!

— **„Имовински законик“**, дело чувеног научењака и правника нашег *дра Валтазара Богишића* превео је на шпањолски језик *Густаво ла Илезија.* Превод тај штампан је у X. св. чувене збирке „Collecion de las instituciones politicas y juridicas de los pueblos modernos (Збирка државних и правних установа у модерних народа),“ коју уређује Др. Дон Висентије Ромеро и Гирон (Vicente Romero y Giron), а излази у Мадриду. Тај превод је у толико важнији, што је та шпанска збирка намењена кодификацији и изучавању јужно-америкавских шпањолских насеобина. Мило нам је, што је ово красно дело нашег Богишића обратило на се пажњу и шпањолских правника.

НОВИЈЕ.

СОФИЈА, 8 јунија. Лист „Свобода“ донела је оштар чланак против Србије, у ком употребљава увредљиве изразе против краља Александра I., што је у овдашњим дипломатским круговима изазвало изненађење и незадовољство, које је аустро-угарски заступник Буријан и изразио пред министром Грековим, који је одмах изјавио, да министарство не мисли онако, како тај лист пише у том чланку. Мисли се ипак, да је тај чланак инспировао Стамбулов.

ПАРИЗ, 8 јунија У данашњем министарском савету било је говора о наговештеној интерпелацији буланжисте Милвоа. Министри Девељ и Герен ће изјавити у комори, да данашња влада истрајно продужује преговоре о издавању Корнелија Херца. Влада ће доказати, да ту ствар ни за један тренутак није изгубила из вида.

БАРЦЕЛОНА, 8. јунија. Запљенили су на једној лађи у овдашњем пристаништу врло много Ремингтонових острагуша, што су биле одређене за Мароко.

ЦАРИГРАД, 8. јунија. Ангорски суд осудио је на смрт 17 Јерменаца, а 21 на тешку робију што су били умешани у заверу. Четрнајесторицу су ослободили. Ову пресуду треба да реши још царградски касацијони суд.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника.“

ЗАГРЕБ, 9. јунија. Ноћас беше овде доста јак земљотрес, који трајаше четири секунда. Не беше никакве штете.

ПАРИЗ, 9. јунија. Лист „La Cocarde“ јавља, да се ушло у траг некој велеиздајничкој завери, у којој као да и Италија има удела.

МАДРИД, 9. јунија. Пред баштенским станом бившег министра председника Кановас-а распрсла се бомба. Атентатора, неког анархисту, убила је бомба, а помагач му, који је рањен, ухапшен је. Експлозија није начинила иначе никакве штете

ЛИЈОН. 9 јунија. На неком путнику, што је путовао из јужне Француске, појавили се знаци колере; исти је умрьо.

Трговина.

НОВИ САД, 9. (21.) јуна. Након обилатих киша по свој домовини нашој настало је пријатно време по усеве те се ови прилично опоравили, и стање је усева просечно поправило се са 50 до 75% него што беше пре 14 дана; и оправдана је нада да ће ситно зрно бар средњу жетву донети, доклен је слаба нада у кукуружну бербу, јер ће тешко поново сејани кукурузи развити се и на време сазрети моћи. На горњим пијацама је цена рани чврста те и напредна; у нас шеница од неколико дана ценом непромењеном пролази. На нашој пијаци је са журне пољске радње, слаб довоз са раном а цене су ове: Шеница 7 ф. 70—90 до 8 ф. 20—30 н. Наголица 6 ф. 70—90 н. Јечам 5 ф. 50 н. Зоб 6 ф. 90—7 ф Кукуруз за спекулацију 4 ф. 60—70 н., на мање партије је за потрошњу и до 5 ф. Све од 100 кгр.

*

У БУДИМПЕШТИ, 7. (19.) јуна, Уз довољну понуду, живљи куп и чврсто расположење а уз дневни промет са 35.000 м. ц. шеница је са 5—10 н. скупље плаћана. Са осталим зрнима је слаб промет. Раж пријатнији посао. Зоб и кукуруз са 10 н. скупљи. Шеница потиска 78.8. 9 ф. 78. и 77.5. 9 ф. Пештанска 80. 9. ф. 78. 8 ф. 85. н. 76. 8 ф. 75 н. Бачка 73.2. 8 ф. 15 н., 76.8 ф. 60 н., Бајска 74.2. 8 ф. 40 н. Банатска 76.5. 8 65 н. Све на три месеца.

Зоб за готов новац готова роба 6 ф. 70 н., 6 ф. 85 н. 7 ф. 10 н.

Шеница за јесен 8 ф. 52—53 н., за јуни шеница 8 ф. 48—51 н. Кукуруз за јуни 5 ф. 19—21 н., за јули-авг. кукуруз 5 ф. 22—24 н. Зоб за јесен 6 ф. 37 н. Репица за авг. септ. 15 ф. 60 — 70 н.

*

У ШТАЈНБРУХУ, 16. јуна. (Оригиналан извештај **Косте Брашована.**) Намера трговине ове недеље била је мирна. Недељне-просечне цене: Мађарска сортирана роба 320—380 кила тешки $47\frac{1}{2}$—$48\frac{1}{2}$ новч. 280—300 кила тешки $47\frac{1}{2}$ до 48 н. Матори преко 300 кила 46—$46\frac{1}{2}$ новч. Сеоски 45—47 н. Српски 45—$47\frac{1}{2}$ н. одрачунавајући по пару 45 кила на живот и 4% —

Цена рани: Кукуруз нов 5 ф. 30 н., јечам 6 ф. 50 н., овде постављен. Овдашњи штанд:

до 9 јуна престало			188292 кмд.
Дотерано из иноземства	4558 кмд.		
Србије	3201 „	7759 „	
Отерано за: Будимпе штански обрт I—X срез	4062 „		
Иноземство	939 „		
Беч	1118 „		
Аустријских провинција	1729 „		
Сапунушницу	38 „	7886 „	
Остаје штанд			188165 кмд.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будим-Пешти 9. (21.) јуна 1893.

Ц. кр. дукати	5 ф. 82 н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 78 н.
4% угар. ренте у злату . .	116 ф. — н.
5% „ „ „ папиру .	95 ф. — н.
Деонице угарске банке . .	408 ф. 25 н.
Деонице аустро-угар. банке.	990 ф. — н.
Немачке државе марке . .	60 ф. 35 н.

Огласи.

Примам у моју

Апотеку

једног дипломираног или недипломираног **помоћника**, потпуно знање српског и немачког језика је потребно.

Фрања плем. Бенко
2—3 апотекар у **Земуну**.

Објава.

У новоподигнутој *јединој* гостионици **у Турији** тражи се искусан, опробан бирташ под рачун. Дотични мора знати добро српски. Гостионица је подигнута на најбољем месту а снабдевена је са гостинским собама.

Првенство имају они који се за добру кујну постарати могу.

Који ово место заузети желе нека се најдаље до 1. августа ове године код доле-подписаног пријаве.

У Турији, дана 15. јуна 1893. г.

Васа Стојковић
2—3 општински бележник.

ЗА НОВООСНОВАНУ
„Јарковачку народну банку као деоничарско друштво“

потребујемо једног вештог **књиговођу**, који уме самостално све нужне послове и коресподенцију на немачком и српском језику да води.

У немачкој кореспонденцији мора да је подпун. —

Плата годишња 800 ф. — Првенство имају они, који су у ком заводу као самосталне књиговође. —

Понуде имају најдуже до 2. јула п. р на доле-подписаног управитеља од завода да се пошљу са сведоџбама.

ЈАРКОВАЦ, 4. (16.) јуна 1893.

М. П. Михајловић,
2—3 управитељ.

Радња постоји 200 година.

У СРПСКОЈ ЗВОНОЛИВНИЦИ

ЂОРЂА пл. БОТЕ СИНОВА,

У ВРШЦУ,

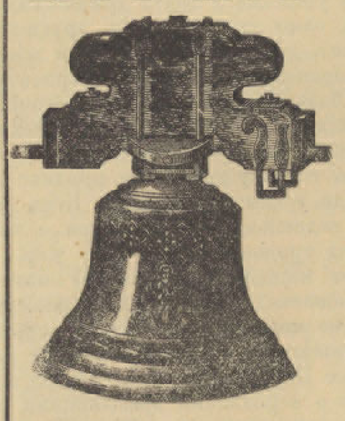

израђује се, по најновијој и старој системи са **гвозденим и дрвеним крунама** хармонично удешена

ЗВОНА,

по најумеренијој цени, са гаранцијом на више година. Такође прима горња фирма стара, пукнута звона на преливање са исплатом на више година.

Ливене мустре звона, као и фографије од оригинала шаљемо свима општинама на захтев бесплатно.

Наручбине израђујемо брзо и тачно.

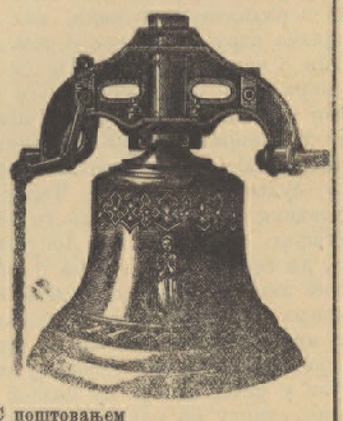

Од 1872. године саливено 1000 комада.

Од 1872. године саливено 1000 комада.

1—24

С поштовањем

Ђорђа пл. Боте синови,
звоноливе.

Радња постоји 200 година.

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.